

aluminij

Glasilno delovne organizacije Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

Ob dvojnem prazniku

Letos mineva štirideset let od tistih usodnih dni, ko je okupator, potem ko jugoslovanski narodi niso priznali sramotnega izdajstva ter pristopa k trojnemu paktu, zaslužnil vso našo domovino z enim edinim ciljem, da nas za vedno zbršče iz seznama obstoječih jugoslovanskih narodov. Biti ali ne biti je bilo takrat enotno geslo vseh svobode željnih zatiranih Jugoslovancev, zato tudi ni nič čudnega, če je narod tako masovno in odločno sledil pozivom KPJ na čelu s pokojnim tovarišem TITOM.

Kaj pomeni torej danes praznovanje četrtega julija — DNEVA BORCA in kaj za nas Slovence 22. julij — DAN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA? Pomeni, da smo po težkem štiriletnem neenakem bojevanju za svobodo pod vodstvom KJP in tovariša TITA to tudi dobili in takoj pričeli z obnovo porušene in izmučene domovine, ki je slonela na izredni požrtvovalnosti vseh narodov in narodnosti, čeprav smo bili kar se tiče materialnih sredstev zelo revni, vendar pa zato toliko bolj odločni, da po tako težko priborjeni svobodi nočemo biti prav nikomur hlapci, pa naj pride to z ene ali z druge strani. Dogodki, ki so dali podobo sedanosti, so za štirideset let odmaknjeni, vendar so še vedno živi in pričujoči tudi danes v nemirnem svetovnem procesu, polnem konfliktnih situacij.

Letos bomo te jubileje praznovali brez našega dragega tovariša Tita, s katerim smo vsa po vojna leta skupaj gradili našo socialistično samoupravno družbo.

Toda vedno smo bili in bomo ostali na Titovi poti ter se držali tistega, kar smo tolikokrat vzklikali: »MI SMO TITOMI — TITO JE NAŠ«.

Ob dvojnem prazniku — to je dnevu borca, 4. julija ter dnevu vstaje slovenskega naroda, 22. julija, bomo počastili spomin na

(Nadaljevanje na 2. strani)

Odmor

Kakšna bo odgovornost po kongresu

Med tem časom, ko boste dobili v roke šesto številko našega internega glasila in prebrali teh nekaj vrstic, bo III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije že za nami. To pa seveda pomeni novo obdobje ter predvsem nove naloge v nadaljnjem utrjevanju in razvoju samoupravljanja. Ko pišem teh nekaj vrstic seveda še ne vem, kakšni bodo kongresni dokumenti in sklepi, vem pa zagotovo to, da bo ta kongres brez slehernega dvoma prispeval mnogo k nadaljnjemu razvoju samoupravljanja pri nas. Prepričan sem, da bo dal novo spodbudo smernicam v ustavnih amandmajih, zakonu o združenem delu in tudi sami ustavi.

Pred samim kongresom je potekala živahna predkongresna aktivnost, ko smo razpravljali o Osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Vsak dan smo sledili mnogim zapisom o raznih mnenjih in stališčih mnogih samoupravljalcev, mnenj in pripomb, ki so bile največkrat povsem identične, saj se je dajalo največ poudarka vprašanju, zakaj se sam sistem samoupravljanja, ki je v sami osnovi dobro izdelan, ne izvaja dosledno v vsakdanji praksi. Tudi pri nas so se vrstile take razprave v vseh TOZD in DSSS neke pač prej, drugod nekoliko pozneje, kar sicer ni bilo prav, če

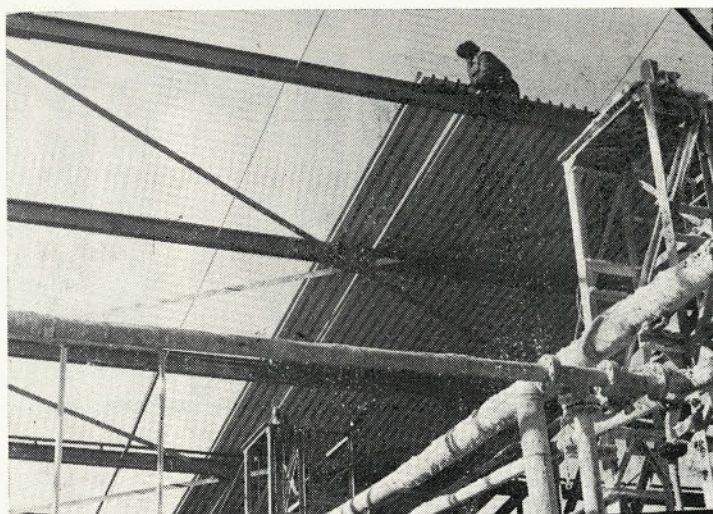
(Nadaljevanje s 1. strani)

tiste, ki so žrtvovali svoja življenja za našo svobodo. Ob teh praznikih pa morda velja omeniti tudi to, da nas Kosovski dogodki nikakor ne bodo odvrnili s Titove poti, in da bomo prav ob teh praznikih še bolj potrjevali naše bratstvo in enotnost za katerega je že tovariš Tito dejal, da le samo to zagotavlja nadaljnji uspeh naše samoupravne socialistične družbe ter našega nadaljnega razvoja. Več kot dvajsetmilijski narod smo armada tistih, ki je pripravljena boriti se za ohranitev pridobitev našega narodnoosvobodilnega boja. To so vedno potrjevali naši borci, ki so še danes pripravljene spet stopiti v vrste borcev za neodvisnost in enotnost naše socialistične Jugoslavije.

Včasih smo kaj radi tudi krivični do vseh tistih, ki so padli za našo neodvisno in nevrščeno socialistično Jugoslavijo, kadar se nad nečim pritožujemo, ne da bi poprej poskusili karkoli storiti za naše čimboljše notranje odnose in skupne naloge ter cilje. Zato bi naj še vedno veljalo pravilo, ki bi naj bilo stalno in ne le ob prazniku dneva borca ter prazniku dneva vstaje slovenskega naroda, to pa je, da tudi kdaj pa kdaj postojimo ob kakšnem pomniku naše zgodovine, pa čeprav bi to morda bil tudi lesen križ zarastel z plevelom, se kdaj pa kdaj pogovorimo s kakšnim borcem ali partizansko materjo, saj bo to prav gotovo dobro delo njima in tudi nam.

Večna slava vsem padlim borcem za našo svobodo!

France MEŠKO

Pokrivanje

sprejetih dogovorov nismo izvajali dosledno, vendar pa tudi to ni bil tak neodpustljiv spodrsljaj. Seveda osebno ne vem za stališča, ki so jih imeli v TOZD in DSSS, upam pa si skoraj trditi, da so bila nekako le približno enaka. Prevladovalo je mnenje, da je samo resolucija sicer dobro pripravljena, da pa je v nekaterih smereh le premalo konkretna. Iz razprav je moč izluščiti to, da je treba samo resolucijo prilagoditi našim notranjim problemom s konkretno oceno dosedanjega dela v samoupravljanju, kaj je bilo pozitivnega in dobrega in kaj slabega ter zavirajočega, kar bo potrebno v naslednjem obdobju odločno odpraviti. Mnogo besed je bilo izrečenih na račun sistema nagrajevanje in v tem, kaj je bilo doslej storjeno. Mnenja so bila, da bi take pobude morale biti urejene v samih TOZD in da bi se k temu delu moralo odgovor-

neje pristopati. Razumljivo je namreč to, da le nekaj ni v redu, če dva delavca z enako strokovno izobrazbo, opravljata enako delo, dobivata pa različni osebni dohodek in podobno. Precej je bilo izrečenega tudi o problemu pri nakupu repromateriala, raznih nadomestnih delov za mnoge aparate v avtomaciji ter še in še. V razpravi niso mogli mimo vprašanja odvečne administracije ter o razlikah v osebnih dohodkih med tistimi, ki proizvajajo in tistimi, ki so izven proizvodnje. Seveda pa to niso bila edina vprašanja v okviru razprav o osnutku resolucije, ampak jih je bilo še več, ki so pač po svoje kazala na to, da smo v minulem obdobju vse preveč odstopali od načel samoupravljanja, toda to ne le pri nas, ampak tudi drugod v drugih panogah. Ocene so bile skoraj povsod enotne o samem osnutku resolucije, ki zajema rezultate prvega

delovnega obdobja pri pripravah na sam kongres, predvsem pa na tista vprašanja do katerih bi moral kongres zavzeti svoja stališča in določiti naloge v svoji resoluciji.

Tudi v naših razpravah v TOZD in DSSS je le delno prevladovalo mnenje, da je še vedno le vse preveč teorije, ki pa se ne odraža v sami vsakdanji praksi v samoupravnem delu. O delegatskem sistemu je bilo precej izrečenega predvsem v smeri nesklepčnosti raznih delegacij in podobno, poudarjeno pa istočasno tudi to, da je v mnogih primerih pri tem vzrok tudi problem kopičenja funkcij na posameznike, enako pa je bilo tudi rečeno, da je vse manj takih, ki so še pripravljene delati tudi v svojem prostem času. Sprejemanje raznih preštevilnih dogovorov, katerih določil pa pozneje ne izvajamo, je prav tako eden izmed problemov, o katerih bi morali reči kaj več. Dogaja se tudi to, da v danih trenutkih kaj radi prehitro popuščamo zaradi mnogih nepravilnosti ter napak in nato že sprejete akte prilagajamo dani situaciji, kar pa je vsekakor prava hromitev tistih ciljev, ki so zapisani tako v zakonu o združenem delu ter še nekaterih drugih predpisih. Kdor si je resolucijo resnično dobro prebral (ne le površno — ali pa sploh ne), bo lahko tudi ugotovil, da je v osnutku precej napotkov, o katerih bo potrebno pozneje res resno spregovoriti in ne dopustiti, da zakonov in predpisov ne bi spoštovali.

Sicer pa, kot sem poudaril, nas pravo delo šele čaka, ko bo potrebno in nujno vse sklepe izvajati v vsakdanji praksi in naše samoupravljanje še bolj utrditi, saj bomo le tako pravi samoupravljalci in gospodarji svojega dela!

F. Meško

Odrpto skladišče

Reamur, Fahrenheit, Celsius - slavna imena, ki bodo sčasoma pozabljena

Kaj je bolj pravilno, vročina ali temperatura? Nobeno, ko nam je prevroče in oboje, ko nas zebe.

S temperaturo in toploto se človek ukvarja verjetno od svojega nastanka ali pa vsaj od tistega časa, ko je toploto začel načrtno izkoriščati. Kdaj je človek začel meriti temperaturo, ne vemo. Sedanji način merjenja je nastal dokaj pozno, šele pred dobrih 200 leti. Malo verjetno je, da so to prva merjenja, saj vemo, da so v Kitajski in Indiji vtilivali zelo zahtevne kovinske ulitke iz kovin in celo iz jekla pred več kot 3000 leti in so za tako zahtevno tehnologijo morali na nek način meriti temperaturo. Sicer so verjetno dolgo časa izkoriščali toploto po občutku, brez merjenja temperature. Tudi živali znajo izkoriščati toploto, čeprav nimajo pojma o temperaturi. Tako npr. mački niti na kraj pameti ne pride, da bi se ulegla na žarečo ploščo štedilnika, pa če jo še tako zebe.

Dostikrat govorimo o temperaturi in toploti, ne da bi dosti razmišljali o teh dveh pojmi. Čeprav se pojma večinoma pravilno uporabljata, pa jih marsikdo težko razloži. Postavimo si enostavno vprašanje: Ali nek predmet, ki ima visoko temperaturo, vsebuje tudi veliko toplote. Precej smelo lahko odgovorimo NE. Za tiste, ki ne verjamejo, pa lahko dokažemo z enostavnim poizkusom. Vzamemo dve enaki posodi z enako količino hladne (npr. 2 l) vode. Segrejemo dva različno velika kovinska predmeta npr. šivanko, ki ima maso 1 grama in pa železno utež z maso 1 kg. Šivanko segrejemo do razbeljenja npr. na 1000 °C, kilsko utež pa samo na 300 °C. Vsak predmet potopimo v posodo z vodo in po 3 minutah izmerimo temperaturo vode v prvi in drugi posodi. Videli bomo, da se temperatura vode v posodi z razbeljeno šivanko skoraj ni spremenila, medtem, ko je temperatura vode v drugi posodi, v katero smo potopili kilsko utež, občutno narasla. Torej kovinska utež je prinesla v vodo nepriemno več toplote kot šivanka, ki je imala 3 x višjo temperaturo. Iz navedenega vidimo, da sta temperatura in toplota popolnoma ločena pojma, čeprav obstaja med njima močna soodvisnost.

Tako lahko rečemo, da je temperatura odraz stanja neke snovi. Bolj strokovno bi temu rekli, da je odraz termičnega stanja ali termičnega potenciala; medtem ko je toplota neka množina energije (o tem bomo v naslednjem poglavju več spregovorili).

Danes se niti naše babice ne zadovoljujejo s površno oceno temperature toplo, vroče, hladno itd., ampak kar pazljivo spremljajo vremenske napovedi in si dobro zapomnijo koliko stopinj nad ali pod ničlo bo naslednji dan. Toda iz uvoda prvega nadaljevanja smo videli, da tudi

s stopinjami nastopijo nesporazumi in težave. Zakaj?

Zato ker merjenja temperatur niso začeli po SI sistemu, ampak vsak po svoje, kakor se mu je zdelo najbolj primerno. V dolgih tisočletjih je bilo verjetno mnogo merskih sistemov in enot za temperaturo. Do današnjih dni ali pa vsaj do začetka tega stoletja pa so se ohranile na različnih celinah le tiste, ki so nastale zadnjih 200 let. Vsaka od teh temperaturnih skal ima svojega ustanovitelja.

REAU MUR (Renè Antoine Ferchault de Reaumur 1683—1757, francoski fizik in naravoslovec), je za svojo temperaturno lestvico izbral temperaturni interval med lediščem in vreliščem vode, ki ga je razdelil na 80 delov. Tako je bilo ledišče vode pri 0 °R, vrelišče pa pri 80 °R.

FAHRENHEIT (Daniel Gabriel Fahrenheit 1686—1736), nemški fizik, je svojo temperaturno lestvico precej dodelal v primerjavi z Reaumur-jevo, saj je temperaturni interval med lediščem in vreliščem razdelil na 180 stopinj s tem, da je za ledišče »izbral« 32 °F (zakaj ravno 32?), zaradi tega pride vrelišče pri 212 °F (32 + 180).

RANKINE (William John Macquarn Rankine 1820—1872, angleški fizik), je pri svoji temperaturni lestvici povzel Fahrenheitovo s tem, da je pri ledišču vode postavil 491,69 °R in tako pride vrelišče pri 671,69 °R (491,69 + 180).

Zakaj je pri ledišču ravno 491,69 °R pa bomo videli pozneje pri Kelvinu.

CELSIUS (Anders Celsius 1701—1744, švedski astronom in fizik), je med svojim kratkim življenjem postavil tzv. centigradsko temperaturno lestvico, ki se v svetu predvsem pa v Evropi danes največ uporablja. Pri tej lestvici je ledišče čiste vode pri 0 °C in vrelišče pri 100 °C. Pri tem je treba opozoriti, da to velja samo za čisto (destilirano) vodo pri atmosferskem pritisku 760 mm živega srebra. Če je atmosferski pritisk nižji kot 760 mm Hg, potem tudi voda zavre pri nižji temperaturi.

KELVIN (William Thomson Kelvin 1824—1907, angleški fizik in matematik) je podobno kot Rankine, povzel Celsiusovo temperaturno razdelitev s tem, da je pri ledišču vode postavil 273 točneje 273,16 stopinj, tako, da pride vrelišče pri 373,16 stopinj Kelvina. Poglejmo zakaj je »dla-kocepil« tistih 273,16, podobno kot Rankine 491,69. Videli bomo, da niti eden niti drugi nista slučajno izbrala teh števil, ampak sta jih računsko in eksperimentalno izračunala. Namreč, Kelvin kot tudi drugi znanstveniki pred njim so ugotovili, da se volumen nekega »idealnega« plina, če ga pri sobni temperaturi ohradimo za 1 °C, zmanjša za 1/273 del

prvotnega volumna. To se pravi če bi taisti plin ohladili za 273 °C, bi volumen plina moral zginiti. Če pa zgine volumen, potem bi tudi masa morala zginiti, kar je v nasprotju s fizikalnim zakonom o ohranitvi mase, ki pravi, da masa ne more zginiti, niti iz nič nastati. Vzrok temu navideznemu neskladju je v tem, da se plin pri zelo nizkih temperaturah in primernem pritisku zgosti in utekočini in zanj v takem stanju ne veljajo več plinski zakoni za »idealni« plin.

Ta plinska zakonitost je Kelvin pripeljala na magično število 273,16, ki jo je uporabil za določanje začetka svoje tempe-

velika prednost in ko bo udomačena, bo študentom in dijakom tehniških šol olajšano računanje, ki se skoraj povsod meri s Kelvinovo ali absolutno temperaturo in sedaj dostikrat pozabijo prišteti ali odšteti tistih 273, zaradi česar pogosto pade kakšen »šus«.

Kdaj se bomo navedili na novo temperaturo?

Nov zakon o merskih enotah predpisuje za merjenje temperature enoto Kelvina, ki jo pišemo samo s K (brez stopinje!), dopušča pa še vedno tudi uporabo °C. Vedeti namreč moramo, da ni enostavno niti poceni preiti z ene enote na drugo. Prvič je pro-

Električni vodniki

perature lestvice, t. j. Kelvinove temperature, ki ima ničlo pri -273,16 °C. Tej ničli pravimo tudi absolutna ničla, Kelvinovi temperaturi pa absolutna temperatura. Kelvinova temperatura, še bolj pa ničla, popolnoma opravičuje tak naziv. Danes namreč v tehniki in naravi lahko dosegamo temperature visoke tudi nekaj milijonov °C (npr. jedrske reakcije ali eksplozije).

Pri ohlajanju pa, kljub najsoodnejši hladilni tehniki še niso uspeli doseči absolutne ničle. Približali so se ji skoraj za 0,1 °C, kar pomeni, da so že dosegli -273 °C, tistih 0,16 pa bodo verjetno z bolj izpopolnjeno tehniko še dosegli, toda absolutne ničle lahko mirno trdimo, na tem svetu ne bo nihče presegel. Iz tega lahko opazimo zanimiv in zelo pomemben podatek, da pri Kelvinovi lestvici ne poznamo negativne temperature, torej temperature pod ničlo, ki smo je vajeni pri Celsiusovi. To je zlasti v tehniki

bleme merilnih instrumentov, ki jih je na milijone v uporabi, in ki jih tovarne še vedno izdelujejo v dovoljenih starih enotah. Še večji problem pa je spremeniti naš občutek za temperaturo v novih enotah. Kako bi reagirala kakšna babica, ki vsak dan pogoltne več najrazličnejših tablet in si dnevno meri temperaturo, če bi ji medicinska sestra povedala, da ima temperaturo 310 K. Iz teh že navedenih razlogov ni pričakovati, da bomo tako hitro osvojili nove merske enote, podobno kot nismo tudi nove dinarje. Toda prej ko slej bo obveljala kot edina pravilna in dovoljena Kelvinova temperaturna lestvica.

Iz naslednje primerjalne tabele različnih temperaturnih lestvic vidimo, da lahko isto temperaturo izrazimo z različnimi številčnimi vrednostima oz. stopinjama, kar lahko pripelje do nespo-razumov in nevskečnosti, ki smo jih nekaj navedli v prejšnji številki Aluminija. Pa

Ocena akcije NNNP

Praktično reševalna vaja, ki je bila 30. 5. 81 v okviru akcije NNNP na področju KS Kidričevo je imela namen pokazati pripravljenost vseh struktur SLO, delavcev in krajanov za reševanje v primeru sovražnega zračnega napada.

Področje krajevne skupnosti Kidričevo je zaradi pomembnosti objektov in prometnih zvez v primeru sovražnih akcij in naravnih nesreč zelo izpostavljeno, zato morajo biti vse strukture SLO, posebno pa še civilne zaščite dobro pripravljene za reševanje.

Praktično reševalna vaja v naši delovni organizaciji in v KS Kidričevo, je pokazala, da so bili vsi dobro pripravljene in so uspešno pogasili vse požare in reševali ranjence.

V TGA smo v okviru glavnega načrta akcije pripravili lasten program akcije, v katero smo vključili vse strukture SLO in delavce. Akcija je imela namen preizkusiti koordinirano delovanje vseh struktur SLO in osposobljenost pripadnikov teh

Posebno pomembno vlogo so imeli pripadniki enot civilne za-

ščite, ki po svoji pripravljenosti, sredstvih za reševanje in številčnem stanju predstavljajo pomemben člen v akciji za reševanje tako v delovni organizaciji in v celotni krajevni skupnosti Kidričevo.

Večina enot civilne zaščite TGA je sodelovala pri reševanju zunaj TGA. Po oceni štaba KS Kidričevo, so enote CZ TGA zelo uspešno opravile sprejete naloge.

Enote, ki so sodelovale pri reševanju v TGA (gašenje požarov, reševanje ranjencev), so po oceni štaba civilne zaščite, prav tako uspešno opravile akcijo, čeprav so se pokazale tudi nekatere pomanjkljivosti, ki si jih v prihodnje ne smemo več dovoliti.

Tako je v zelo kritičnem trenutku prišlo do okvare sirene, kar bi v dejanskem položaju lahko imelo zelo težke posledice. Tudi zaklonišča za sprejem delavcev niso bila urejena v celoti. Ugotavljamo tudi, da so delavci še vse premalo seznanjeni s samozaščitnimi ukrepi v slučaju potrebe in bo temu potrebno posvetiti posebno skrb.

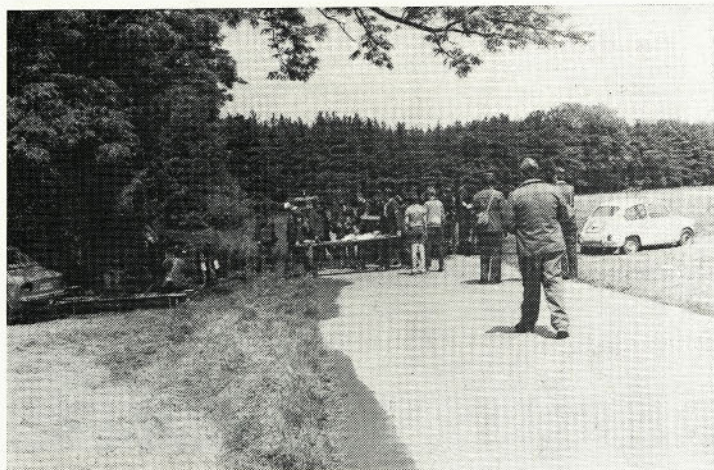

Gašenje požara

V praktično reševalni vaji smo prvič v TGA in KS Kidričevo preizkusili tudi sistem vez. Ugotovili smo, da ta še ne deluje dobro in ga bo potrebno v najkrajšem času dodelati.

Akcijo NNNP v TGA lahko ocenimo, kljub nekaterim pomanjkljivostim, za uspešno.

Predvsem enote civilne zaščite TGA so v tej akciji opravile pomembno nalogo in še enkrat pokazale dobro usposobljenost in disciplino za kar zaslužijo posebno pohvalo. Tudi sodelovanje s štabom KS Kidričevo lahko ocenimo kot dobro, saj smo celotno akcijo skupno načrtovali in tudi uspešno izpeljali.

Prenos ranjencev

Pomoč ranjencem

Kadrovske vesti

Delavci, ki so se zaposlili v TGA Kidričevo v aprilu in maju 1981

V TOZD Tovarna glinice: Drago Babšek, Alojz Kodrič, Drago Predikaka, Janez Bezjak, Stjepan Hojsak, Jožef Hliš, Janez Stager, Jožef Hazenmali, Marijan Metličar, Alojz Kovačič, Silvester Repnik in Franc Adam.

V TOZD Proizvodnja aluminija: Franc Rodošek, Zlatko Vesenjaj, Božidar Kostič, Franc Milošič, Drago Petek, Janez Tili, Stanko Valentič, Marjan Turščak, Branišlav Cafuta, Marko Klep, Maks Potočnik, Martin Potočnik, Janez Kolarič, Vinko Cafuta, Enver Hykolli, Fahri Sinani in Milan Žumbar.

V TOZD Vzdrževanje: Claudio Frleta in Janez Plajnšek.

V TOZD Promet: Janez Taciga, Alojz Božičko in Maks Krajnc.

V TOZD Kontrola kvalitete: Herman Donik, Ahmet Begič.

V delovni skupnosti skupnih služb: Alojzija Mesarič, Marinka Mohorko, Jožefa Fajs, Silvija Horvat, Martina Furman, Metka Bauman in Antonija Sakelšek.

V TOZD LLBK Trbovlje: Leopold Hočevnar, Meho Pajzetovič, Drago Zorič, Branko Jordan, Raka Fazlič, Ana Knežević, Mujo Okić in Zoran Milikić.

Iz JLA so se vrnil: Janko Gojkošek, Džemal Karasuljić in Roman Jus.

Delavci, ki so zapustili delovno organizacijo v aprilu in maju 1981

Iz TOZD Proizvodnja aluminija: Drago Rižnar, Branko Šumenjak, Vincenc Klajžar, Rudolf Zajšek, Franc Hanžič, Martin Braniša, Jože Sakelšek in Duško Sarkičević.

Iz TOZD Vzdrževanje: Marjan Kovačec.

Iz TOZD Promet: Iso Lakota.

Iz delovne skupnosti skupnih služb: Dragica Zelenjak, Antun Kovačec in Roman Šegula.

Iz TOZD LLBK Trbovlje: Ferid Kasumović, Marjan Laknar, Samo Opresnik, Nuriya Mašič,

Dževad Kovačević, Vili Kos, Petrija Aldjić, Otelo Kostanjšek, Nevenka Sikili in Alojz Vajdič.

Umrli: Slavko Križanič iz TOZD proizvodnja aluminija.

Upokojeni:

Janez Veršič in Ciril Skamlič iz TOZD tovarna glinice
Stanko Zavec in Milan Kuček iz TOZD proizvodnja aluminija
Baltazar Pocaajt iz TOZD vzdrževanje
Marija Kovačič in Marija Špoljar iz DSSS

V JLA so odšli:

Vinko Plej, Zvonko Erjavec, Janez Krempl, dipl. ing., Alojz Milošič, Anton Jurgec, Branko Dolenc, Ernest Korže, Milan Drevvenšek, Krešimir Gabaj, Marjan Kumer, Štefan Gluhak, Marjan Cebek, Boris Kopajnik, Dušan Levanič in Peter Belšak.

O drugem delu regresa za letni dopust

Lansko leto je Samoupravna delavska kontrola TGA sprožila razpravo o obračunavanju drugega dela regresa za letni dopust. V nekaterih temeljnih organizacijah so bila namreč sprejeta tolmačenja v tem smislu, da so bili, razen družinskih članov, ki so zavarovani po delavcu, zaposlenem v TGA, upravičeni do regresa tudi drugi družinski člani. V letih, po sprejetju sedaj veljavnega pravilnika, očitno nekateri niso bili zadovoljni s kriterijem, ki je zapisan v naših pravilnikih in so se namesto, da bi spremenili akt na referendumu, odločili za tolmačenje, ki pa je v resnici spreminjalo določila pravilnika, sprejetega na referendumu. Taka tolmačenja pa seveda ne morejo biti zakonita, zato so jih tudi vsi delavski sveti razveljavili. Sedanja ureditev je torej takšna, da so v celotni de-

lovni organizaciji upravičeni do regresa za letni dopust le tisti svojci delavcev, ki so po njih zavarovani.

V zvezi z razporeditvijo drugega dela regresa za letni dopust je bil v TOZD Tovarna glinice voden spor pred Sodiščem združenega dela v Mariboru. O rešitvi te zadeve se v delovni organizaciji širijo razne govorice in različne razlage odločbe sodišča združenega dela. Menimo, da je prav, da se vsi skupaj seznanimo z odločbo sodišča.

V TOZD Tovarna glinice so sporno tolmačenje razveljavili šele 11. 12. 1980. Drugi del regresa pa so izplačali samo tistim delavcem, ki so imeli svojce zavarovane po sebi v času koriščenja letnega dopusta. Zoper tako odločitev so predlagatelji sprožili spor. Poudariti je treba, da so vsi predlagatelji do razve-

ljavitve spornega tolmačenja zavarovali družinske člane po sebi in so tako izpolnili pogoj iz pravilnika. Sodišče se je pri odločitvi postavilo na stališče: Vse do tega sklepa (sklep o razveljavitvi tolmačenja, opomba avtorja) delavci udeleženca niso mogli pričakovati, da za otroke, zavarovane po zakoncu in za katere zakonec ni prejel regresa, regresa ne bodo prejeli, če se je določilo 164. člena vsa leta dotlej uporabljali tako, kot je zgoraj obrazloženo... Vsi predlagatelji pa so do vključno do 11. 12. 1980 v izreku te odločbe navedene družinske člane tudi zavarovali po sebi, kot je razvidno iz potrdila udeleženca z dne 24. 2. 1981.

Sodišče se je pri odločitvi postavilo na stališče, da delavci ne morejo biti oškodovani, če organi delovne organizacije sprejemajo nezakonit sklep, pa so se delavci

po tem sklepu oz. so menili, da je ta sklep veljaven. S to odločbo sodišče seveda ni posegalo v veljavnost sedanje ureditve delitve regresov in tudi ne, če je takšna ureditev, namreč, da so do regresov upravičeni le ti-sti svojci delavcev, ki so po njih zdravstveno zavarovani, skladno z načelom pravičnosti ali racionalnosti.

V zvezi z ureditvijo regresa za letni dopust povemo še, da se ponovno pripravlja predlog sprememb sedanje ureditve, kateri so se čudili tudi člani senata, ki je odločal v opisani sporni zadevi.

Kogar bolj zanimajo, kakšna je bila odločitev sodišča, se lahko oglasi v službi samoupravnih in pravnih del in si ogleda celoten spis.

Branko RESNIK

Uredili smo Nerezine

V program dela ZSMS TGA za leto 1981 smo zapisali, da bomo organizirali delovno akcijo v Nerezinah ter uredili okolico počitniških hišic, da bo našim delavcem letovanje bolj prijetno.

14. maja se je v Nerezine odpravilo 11 mladincev. Njihov vodja je bil Kiseljak Janez iz Proizvodnje aluminija, ki sem mu zastavila nekaj vprašanj, da bi nas seznanil z rezultati delovne akcije.

Zakaj ste se odločili za akcijo?

Po programu dela je bila akcija predvidena v mesecu maju. Z vodjo službe za družbeni standard smo ugotovili, kaj vse je potrebno v Nerezinah narediti.

Kako ste izbrali udeležence akcije?

Predsednike OO ZSMS smo zadolžili, da v svoji TOZD oz. DSSS izberejo enega ali dva aktivna mladince.

In kakšno je bilo potovanje? Ste zgodaj krenili na pot?

Ob 4. uri zjutraj smo se zbrali v Kidričevem in se odpeljali s tremi osebnimi avtomobili. V Trojanah sta se nam pridružila

mladince iz Trbovelj in pot smo nadaljevali proti Reki. Ustavili smo se v Opatiji in si jo ogledali. V Nerezine smo prispeli ob 12. uri. Vožnja je bila precej naporna zaradi vročine, ki nas je spremljala skoraj vso pot.

Kaj vse ste naredili v Nerezinah?

Ko smo prispeli v naselje, smo se najprej dogovorili, kako si bomo razporedili delo za vsak dan. Razdelili smo se po hišicah in po kratkem počitku pričeli z delom.

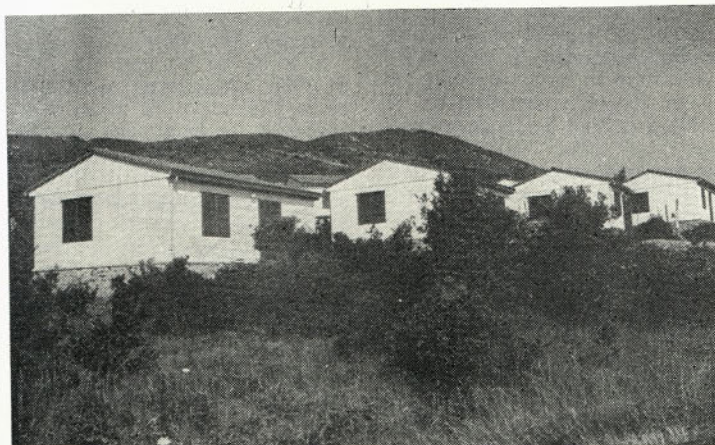
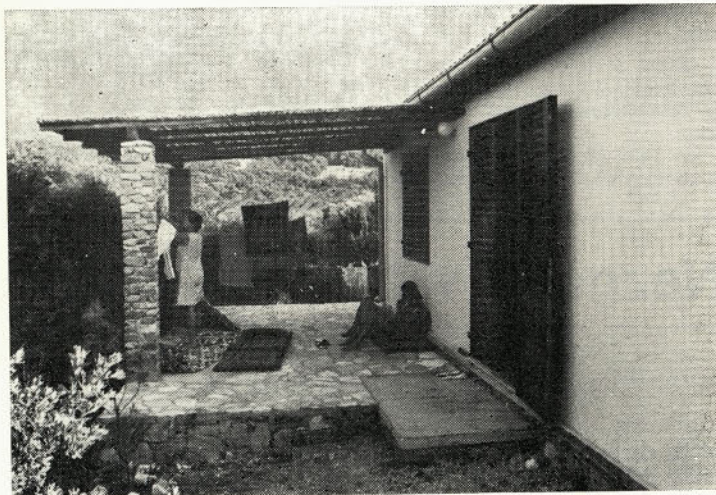
Pobarvali smo okna in vrata, zamenjali vodovodne pipe, očistili in uredili smo okolico hišic. Zadnji dan smo počistili tudi notranjost hišic. Mislim, da so pripravljene za letovanje prvih delavcev.

Kaj ste počeli v prostem času, če ste ga seveda imeli?

Prostega časa skoraj ni bilo. Delali smo vse dni in seveda vsi, brez izjeme.

V teh dneh smo si uspeli ogledati Mali Lošinj, zadnji dan pa smo organizirali piknik.

Za kopanje je bila voda mrzla, le najbolj »vroči«
Feri je poskusil zaplavati.

Kakšne se ti zdijo Nerezine?

Lepe in zanimive, toda le za letovanje družin ali večje družbe. Za mladega človeka, ki želi najti družbo na letovanju seveda niso zanimive. Možnosti za zabavo skoraj ni, Lošinj pa je precej oddaljen.

Kaj bi še bilo potrebno storiti za boljše počutje delavcev?

Naredili bi lahko še veliko. Notranjost hišic bi lahko popestrili in polepšali s fotografijami, ki bi jih kupili od naših delavcev (tov. Kerblerja, Mohoriča in

(Nadaljevanje na 6. strani)

Nerezine vabijo

(Nadaljevanje s 5. strani)

drugih). Bilo bi dobro kupiti manjše TV sprejemnike; v sobah tudi ni posteljic za dojenčke... Okolica hišic bi lahko bila še lepša (več cvetja in okrasnega grmičevja...).

Imate v načrtu še kakšno akcijo?

Jeseni bi želeli organizirati še eno akcijo v Nerezinah, ker nam je za nekatere stvari zmanjkalo časa.

Ko sem Janezu predlagala, da pove kakšen zanimiv ali smešen

dogodek se je zasmel in povedal, da jih je bilo toliko, da bi se težko odločil, katerega bi povedal našim bralcem.

Akcija mladih v Nerezinah je torej uspela in najbolj pomembno je, da mladi delavci že mislijo na naslednjo. Prepričani smo, da bomo na takšen način — z zanimivimi akcijami — uspeli pridobiti še večje število mladih, ki se bodo vključevali v delo OO ZSMS TGA.

Za informativni center pri KS ZSMS TGA:
Marija Hojnik

Nezgode v mesecu maju

	Na delu	Na poti	Skupaj
TOZD Glinica	1	1	2
TOZD Proiz. Al	6	—	6
TOZD Predel. Al	2	—	2
TOZD Vzdrževanje	5	—	5
TOZD Promet	—	1	1
Skupaj:	14	2	16

VZROKI:

kolo, jekleni silos, gumijasta cev, prebijalec skorje, tekoči kriolit, dvigalo — pulilec, jeklena šablona, livni stroj, ostružek, jekleni drog, kislina.

TOZD GLINICA

1. HORVAT Karel, mat. št. 3531, iz TOZD Glinica — beli del, se je poškodoval 21. maja. Ponesrečenec se je peljal s kolesom iz Mestnega vrha v službo. Nenadoma se mu je zapletla v kolo veja, ki je ležala na cestišču. Izgubil je oblast nad kolesom ter je padel. Pri padcu si je poškodoval koleno desne noge.

2. KMETEC Ivan, mat. št. 5574, iz TOZD Glinica — rdeči del, se je poškodoval 8. maja. Ponesrečenec je z lestve z drogom pehal boksit v boksitnem silosu. Naenkrat mu je spodrsnilo, oz. je izgubil ravnotežje (obvisel na vrvi) ter s kolenom desne noge udaril ob steno silosa. Utrpel je močan udarec v koleno.

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

1. VTIČ Jože, mat. št. 930, iz TOZD Proizvodnja aluminija, se je poškodoval 26. maja. Ponesrečenec je prestavljal gumijasto cev za dovod komprimiranega zraka do prebijalca, pri tem pa je cev na spoju popustila in kovinski nastavek ga je udaril po čelu nad levim očesom.

2. TAŠNER Franc, mat. št. 2409, iz TOZD Proizvodnja aluminija, se je poškodoval 25. maja. Ponesrečenec je s prebijalcem skorje prebijal el. celico št. 319. Pri sestopu s prebijalca na poškodovani tlak se je spotaknil ter si zvil koleno desne noge.

3. GOBEC Franc, mat. št. 4369, iz TOZD Proizvodnja aluminija, se je poškodoval 22. maja. Ponesrečenec je s sodelavcem popravil prebijalec skorje, pri čemer mu je glava prebijalca stisnila prstanec desne roke.

4. KRAJNC Marjan, mat. št. 5739 iz TOZD Proizvodnja aluminija HA, se je poškodoval 20. maja. Ponesrečenec je ugašal an. efekt na celici št. 305. Pri potisku lesenega droga v talino je brizgnil tekoči kriolit, pri čemer mu je delček kriolita padel na desno roko za rokavico. Utrpel je opekline zapestja desne roke.

5. VUZEN Ivan, mat. št. 2953, iz TOZD Proizvodnja aluminija HB, se je poškodoval 6. maja. Ponesrečenec je gasil goreče olje na pulilcu, ki se je vnel zaradi izbruha taline iz el. celice,

pri tem pa mu je vroče olje brizgnilo po obrazu in ga opeklo po vekci levega očesa.

6. MILOŠIČ Franc, mat. št. 5757, iz TOZD Proizvodnja aluminija, se je poškodoval 12. maja. Ponesrečenec je menjaval klin za prebijanje skorje na pnevmatskem prebijalcu, pri čemer se je udaril po palcu leve roke.

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

1. NOVAK Adolf, mat. št. 3122, iz TOZD Predelava aluminija, se je poškodoval 14. maja. Pri spuščanju šablona v 6 t. peč skozi pokrov so se zaradi slabega privezovanja verige šablone razpele ter padle na vse strani. Del šablone je zbil ponesrečenca čelado z glave ter ga udaril po levi strani čela.

2. ŽITNIK Franc, mat. št. 4552, iz TOZD Predelava aluminija — livarna, se je poškodoval 6. maja. Ponesrečenec je odpiral — čistil šobo za dotok aluminija, ki se je zamašila, medtem pa je prišlo v počeni kokili do eksplozije in je tekoči aluminij obrizgal ponesrečenca po levi in desni strani prsnega koša ter podlaktih rok.

TOZD VZDRŽEVANJE

1. MALEK Anton, mat. št. 2104, iz TOZD Vzdrževanje — gradbeno, se je poškodoval 28. maja. Ponesrečenec je razkladal z vozička orodje, med katerim je bilo tudi zračno kladivo s prključno gumijasto cevjo. Ponesrečenec je nesel kladivo sku-

paj s cevjo, v katero se je zapletel z ного in padel ter se udaril v brado.

2. PLAJNŠEK Marta, mat. št. 4494, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodovala 30. maja. Pri struženju puše ji je padel vroč ostružek na gleženj. Pri tem je utrpela opekline gležnja leve noge.

3. TOPOLOVEC Franc, mat. št. 4232, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 21. maja. Pri nameščanju materiala $\phi 100$ na strojno žago mu je stisnilo mezinec in prstanec desne roke, med obdelovancem in okvirjem žage.

4. SPOLENAK Jakob, mat. št. 576, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 21. maja. Ponesrečenec je iz glavnega skladišča nesel v steklenici kislino. Nenadoma mu je steklenica padla iz rok in kislina na obrizgala obraz in oči.

5. SOK Stanko, mat. št. 1341, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 9. maja. Ponesrečenec je popravil lomilec skorje. Na podestu za sestop mu je spodrsnilo ter je padel in si pri padcu poškodoval palec desne roke.

TOZD PROMET

1. KOREN Jože, mat. št. 5409, iz TOZD Promet — transportna skupina, se je poškodoval 10. maja. Ponesrečeni se je peljal s kolesom na delo. Med vožnjo je prišlo do okvare na kolesu, zato je padel ter si poškodoval obraz in brado.

F. Zajšek

Kako smo poslovali?

Iz tabele I, in II. je razvidno, kako smo poslovali v mesecu maju. Kolana indeks v tabeli I. prikazuje odnos dosežene proizvodnje tekočega leta v primerjavi s proizvodnjo v istem obdobju preteklega leta in odnos dosežene proizvodnje v primerjavi z letnim planom poslovanja 1981.

I. Dinamika proizvodnje — indeks fizičnega obsega

TOZD / PROIZVOD	En. mere	PLAN 1981		INDEKS				DOSEŽENO			
		V.	I.-V.	1980		1981		1981/1980		1981	
				V.	I.-V.	V.	I.-V.	7:5	8:6	7:3	8:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TOZD TOVARNA GLINICE											
— Al hidrat Al 203	t	9.672	44.681	9.942	49.254	8.186	45.002	82	91	85	101
— Kalcinirana glinica	t	8.900	43.500	8.236	42.930	8.882	43.077	108	100	100	99
— Prodani hidrat	t	420	2.340	511	5.357	268	2.813	52	53	64	120
— Skupaj (prod. h. + kalc. gl.)	t	9.320	45.840	8.747	48.287	9.150	45.890	105	95	98	100
TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA											
— Elektrolitski Al — hala A	t	1.711	8.334	1.761	8.389	1.747	8.478	99	101	102	102
— Elektrolitski Al — hala B	t	2.115	10.299	2.110	10.384	2.164	10.503	103	101	102	102
— Anodna masa	t	2.388	11.634	2.331	11.859	3.066	11.041	132	93	128	95
TOZD PREDELAVA ALUMINIJA											
— E aluminij	t	160	1.190	203	1.318	213	1.276	105	97	133	107
— Al formati	t	2.056	8.920	1.272	9.188	1.892	9.088	149	99	92	102
— Al zlitine: gnetne	t	460	2.475	773	2.691	526	2.670	68	99	114	108
— Al zlitine: livarske	t	1.230	6.390	1.523	6.118	1.307	6.379	86	104	106	100
— Predzlitine: lastna poraba	t	81	435	110	412	77	398	70	97	95	91
— prodaja	t	—	10	—	67	2	19	—	28	—	190
— Drogi za kline	t	9	47	8	103	8	60	100	58	89	128
LIVARNA SKUPAJ											
— Pretapljanje	t	3.996	19.467	3.889	19.897	4.025	19.890	103	100	101	102
— Pretapljanje	t	40	337	33	363	22	140	67	39	55	42

TOZD TOVARNA GLINICE

V mesecu maju smo proizvedli 8.186 ton Al hidrata Al 203, kar je 1.486 ton manj kot smo predvideli v letnem planu poslovanja (indeks 85) in 1.756 ton manj kot isti mesec preteklega leta (indeks 82).

Proizvodnja kalcinirane glinice je 8.882 ton in je v primerjavi z načrtovano manjša za 18 ton (indeks 100). Skupna proizvodnja (kalcinirana glinica in prodani hidrat) je v tej TOZD odvisna od trenutnih možnosti prodaje, tako smo v obdobju I.-V. proizvedli 45.890 ton, to je 20 % več hidrata in 1 % manj kalcinirane glinice kot je predvideno v letnem planu poslovanja.

Iz tabele II. je razvidno, da je pri proizvodnji Al hidrata Al 203 v prvih petih mesecih večja poraba boksita (indeks 101), Na hidroksida (indeks 111) in pare (indeks 101). Poraba električne energije in žganega apna pa je manjša od planirane.

Pri proizvodnji kalcinirane glinice smo presegli porabo tekočega goriva-mazuta za 1 % in pare za 8 %. Poraba ostalih surovin pa je manjša od predvidene pri Al fluoridu za 58 % in električni energiji za 23 %.

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

V elektrolizi A smo v maju proizvedli 1.747 ton elektrolitskega aluminija, kar je za 36 ton oz. 2 % več kot smo predvideli v letnem planu poslovanja in za 14 ton manj kot isti mesec preteklega leta (indeks 99).

V elektrolizi B smo proizvedli 2.164 ton elektrolitskega aluminija in s tem presegli planirano proizvodnjo za 49 ton oz. 2 %.

Proizvodni rezultat obeh elektroliz je v mesecu maju 3.911 ton in je višji za 85 ton oz. 2 % od predvidenega v letnem planu poslovanja.

Kumulativna proizvodnja elektrolize A in B je 18.981 ton in presega plan za 348 ton (indeks 102).

Poraba surovin v hali A je v obdobju januar — maj večja od planirane samo pri Al fluoridu (indeks 109). Poraba glinice, kriolita in el. energije pa je enaka planirani.

Odstopanja oz. prekoračitve so tudi v hali B pri kriolitu (indeks 109), poraba glinice je naka planirani, anodne mase je porabljen 94 %, Al fluorida 91 % in električne energije 99 %.

Proizvodnja anodne mase je v maju 3.066 ton in je za 678 ton večja od planirane (indeks 128). Kumulativna proizvodnja je 11.041 ton in je manjša za 593 ton oz. 5 % od predvidene v letnem planu poslovanja.

Dosežen normativ je v obdobju I.-V. višji samo pri električni energiji (indeks 106), poraba petrolkoks in katranske smole je enaka 100 %, poraba mazuta pa je manjša za 28 %.

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

V livarni smo v mesecu maju proizvedli 4.025 ton različnih livarniških proizvodov, kar je za 29 ton več kot smo planirali oz. 1 %. V primerjavi z istim mesecem lanskega leta smo prav tako proizvedli 136 ton več livarniških proizvodov (indeks 103).

Proizvodni program odstopa od planiranega v maju pri proizvodnji E-aluminija (indeks 133), gnetnih zlitin (indeks 106). Proiz-

II. Pregled porabljenih najvažnejših surovin na enoto proizvoda

Proizvod / surovine	Enota mere	PLAN 1981	DOSEŽENO		INDEKS	
			V.	I.-V.	4:3	5:3
1	2	3	4	5	6	7

TOZD TOVARNA GLINICE

Al hidrat — Al 203

— Boksit	t *	2.500	2.743	2.523	110	101
— Na hidroksid 100%	t *	0,09216	0,15095	0,10205	115	111
— Para	t	4.450	4.77608	4.49438	107	101
— El. energija	kWh	340,673	375,164	334,600	110	98
— Apno	t	0,0488	0,01486	0,02405	30	49

Kalcinirana glinica

— Tekoče gorivo	t	0,12085	0,12235	0,12193	101	101
— Para	t	0,04306	0,04504	0,04643	105	108
— Al fluorid	t	0,00026	0,00010	0,00011	39	42
— El. energija	kWh	40,092	30,629	30,764	76	77

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

Elektrolitski Al — hala A

— Glinica	t	1,920	1,92003	1,91996	100	100
— Anodna masa	t	0,580	0,52270	0,55734	90	96
— Kriolit	t	0,035	0,03268	0,03516	93	100
— Al fluorid	t	0,035	0,03659	0,03825	105	109
— El. energija	kWh	17,929	17,803	17,965	99	100

Elektrolitski Al — hala B

— Glinica	t	1,920	1,920	1,91988	100	100
— Anodna masa	t	0,570	0,50096	0,53395	88	94
— Kriolit	t	0,35	0,03091	0,03802	88	109
— Al fluorid	t	0,035	0,03345	0,03189	96	91
— El. energija	kWh	17,357	17,157	17,240	99	99

Anodna masa

— Petrolkoks	t	0,67165	0,67189	0,67051	100	100
— Katranska smola	t	0,338015	0,33778	0,33754	100	100
— El. energija	kWh	145	129	153	89	106
— Mazut	t	0,0048	0,00342	0,00344	71	72

* programiran normativ

vodnja Al formatov je dosežena 92 %, predzlitin za lastno uporabo pa 95 %.

Dosežena proizvodnja v prvih petih mesecih tega leta je 19.890 ton in presega planirano za 423

ton oz. 2 %. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta pa je manjša samo za 7 ton (indeks 100).

Gradivo pripravila:
Dragica Leskovar

Kaj moramo vedeti o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Upokojenci imajo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, če jim je potrebna nujna in stalna pomoč za opravljanje vseh ali večine življenjskih potreb. Mnenje o tem poda invalidska komisija. Glede na višino poznamo dve vrsti dodatkov pri upokojencih. Do večjega dodatka je upravičen upokojenec, ki sta mu potrebni tuja nega in pomoč za opravljanje vseh življenjskih potreb. Dodatek v tej višini pripada tudi aktivnim zavarovancem. Upokojencu, ku mu je potrebna tuja nega in pomoč le za opravljanje večine življenjskih potreb, se priznava dodatek v nižjem znesku.

Do tega dodatka so upravičeni starostni, invalidski in družinski upokojenci. Višino dodatka določa skupščina skupnosti s svojim sklepom.

9. Invalidnina

Pravico do invalidnine pridobi zavarovanec, za katerega ugotovi invalidska komisija, da je dobil med zavarovanjem v določenih primerih pa tudi po poteku zavarovanja telesno okvaro, ki je kot takšna opredeljena v seznamu telesnih okvar, kot ga določa medrepubliški družbeni dogovor.

Pravico do invalidnine pridobi zavarovanec za telesno okvaro, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni glede na pokojninsko dobo, če pa je telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe zunaj dela, pa mora dokazati pokojninsko dobo, kot velja to za invalidsko pokojnino.

Če je invalidnina posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobi zavarovanec pravico do invalidnine, tedaj, če invalidska komisija oceni, da znaša okvara 30 odstotkov ali več sicer pa le tedaj, če znaša telesna okvara vsaj 50 odstotkov.

Telesne okvare se razvrščajo v osem stopenj glede na odstotek telesne okvare in po tem se ravna tudi višina invalidnine za telesno okvaro, ki jo določa skupščina skupnosti. Če je telesna okvara nastala zaradi bolezni ali poškodbe zunaj dela, znaša invalidnina le 70 odstotkov zneska določenega za stopnjo telesne okvare, kot posledico nesreče pri delu.

Invalidnina se izplačuje zavarovancem in upokojencem hkrati z drugimi dajatvami in ne vpliva na njih izplačilo.

10. Poklicna rehabilitacija in zaposlitev delovnih invalidov ter dajatve, ki izvirajo iz teh pravic

Zavarovanec, ki ne zmore več opravljati svojega dosedanjega dela zaradi invalidnosti, lahko pa bi ga glede na svojo preostalo delovno zmožnost opravljal drugo delo ali pa tudi še svoje delo, vendar ne več s polnim delovnim časom, pridobi pod določenimi pogoji pravico do rehabilitacije in pravico do zaposlitve, s tem v zvezi pa tudi pravico do

ustreznih dajatev. To so oskrbna, nadomestila in pa povračila stroškov. Te dajatve imenujemo, glede na čas njihovega trajanja kratkoročne dajatve za razliko od dolgoročnih dajatev, kot so pokojnine in invalidnina, ki jih dobiva zavarovanec ponavadi daljši čas.

Za uveljavljanje teh pravic mora izpolnjevati zavarovanec splošne pogoje glede pokojninske in zavarovalne dobe, če ne gre za nesrečo pri delu ali poklicno bolezen, razen tega pa tudi še nekatere posebne pogoje glede starosti in zmožnosti usposobitve za drugo delo.

a) Poklicna rehabilitacija

Pravico do poklicne rehabilitacije imajo zavarovanci III. kategorije invalidnosti, se pravi tisti invalidi, ki so popolnoma nezmožni za svoje delo ali pa zanj le deloma zmožni, zmožni pa so poln delovni čas opravljati drugo ustrezno delo ali se lahko s poklicno rehabilitacijo usposobijo za tako delo. Za moške velja še pogoj, da niso še dopolnili 45 let starosti, za ženske pa 40 let. Vendar je mogoče zavarovancu, delovnemu invalidu priznati pravico do poklicne rehabilitacije tudi potem ko dopolni to starost, če je glede na njegovo strokovno in splošno izobrazbo, preostalo zmožnost za delo, starost in zdravstveno stanje verjetno, da se bo lahko v krajšem času toliko usposobil za drugo ustrezno delo, da ga bo lahko opravljal poln delovni čas.

Poklicna rehabilitacija se opravi:

— s praktičnim delom na ustrezem delovnem mestu v organizaciji ali pri delodajalcu;

— s praktičnim delom ali z izučitvijo poklica v posebnih organizacijah za strokovno usposabljanje in zaposlovanje invalidov — v tako imenovanih invalidskih delavnicah;

— s praktičnim delom v posebnih organizacijah, organiziranih za poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov pri delovnih organizacijah;

— z izučitvijo poklica v posebnih zavodih za rehabilitacijo invalidov ali v organizacijah, v katerih se rehabilitirajo invalidi;

— s šolanjem v ustreznih šolah in tečajih;

— s pridobitvijo strokovne izobrazbe in usposobljenosti po načelih in merilih za izobraževanje odraslih.

Za poklicno rehabilitacijo se šteje tudi privajanje delovnih invalidov na delo, za katero so se z rehabilitacijo usposobili, če je to potrebno, da bi ga lahko opravljali z normalnim delovnim naporom in učinkom, pa tudi privajanje na delo po končanem zdravljenju ali po končani medicinski rehabilitaciji, ko gre za invalide, ki so sicer zmožni za svoje ali drugo ustrezno delo brez poklicne rehabilitacije.

Za poklicno rehabilitacijo delovnih invalidov skrbi skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Način poklicne rehabilitacije in zaposlitve in vse okoliščine, ki so s tem povezane se določijo v pogodbah, ki jih sklene skupnost z organizacijami in delodajalci, kamor napoti delovnega invalida. Skupnost spremlja izvajanje rehabilitacije in v ta namen lahko zahteva ustrezna poročila in podatke.

Delovni invalid, ki je dobil pravico do poklicne rehabilitacije, ima pravico do oskrbnine od dneva, ko pridobi pravico, do dneva, ko ga napotijo na rehabilitacijo in potem ves čas, ko je na rehabilitaciji, pa tudi tedaj, ko mora zaradi bolezni ali iz drugega vzroka, zaradi katerega se po predpisih iz zdravstvenega zavarovanja priznava nadomestilo osebnega dohodka med zadržanostjo z dela, prekiniti poklicno rehabilitacijo.

Osnova za odmero oskrbnine je praviloma poprečni mesečni osebni dohodek za poln delovni čas, ki ga je prejel zavarovanec v koledarskem letu pred letom, v katerem je postal invalid; če pa v preteklem letu ni dobival osebnega dohodka, se vzame za osnovo poprečni mesečni osebni dohodek ali akontacija na osebni dohodek v istem letu in sicer od dneva, ko je postal invalid. Osnova za oskrbnino se poveča v začetku vsakega koledarskega leta za odstotek, za katerega so se povečali poprečni osebni dohodki na območju skupnosti v preteklem koledarskem letu.

Oskrbnina se odmeri v višini 90 odstotkov od osnove. Če je invalid na poklicni rehabilitaciji v organizaciji, kjer ima brezplačno stanovanje in hrano, mu pripada oskrbnina v višini 50 odstotkov od odmerjenega zneska, razen če preživlja družino. V tem primeru pa prejema polno oskrbnino.

Kadar mora delovni invalid na poklicno rehabilitacijo zunaj kraja stalnega prebivališča, pa mu ni mogoče zagotoviti stalnega prevoza niti nima brezplačnega stanovanja in hrane, se mu izplačuje poleg oskrbnine še začasno nadomestilo, ki je enako mejnemu znesku najnižjih pokojninskih prejemkov za delovnega invalida, ki preživlja družino, 70 odstotkov tega zneska pa dobi delovni invalid, ki ne preživlja družine.

b) Zaposlitev

Pravico do zaposlitve imajo zavarovanci, ki so le deloma zmožni za svoje ali drugo ustrezno delo in se niti s poklicno rehabilitacijo ne morejo toliko usposobiti, da bi lahko poln delovni čas opravljali drugo ustrezno delo (invalidi II. kategorije invalidnosti) in pa zavarovanci, ki so popolnoma nezmožni ali le deloma zmožni za svoje delo, zmožni pa so poln delovni čas

opravljati drugo ustrezno delo ali se lahko s poklicno rehabilitacijo usposobijo za tako delo (invalidi III. kategorije invalidnosti).

Organizacije in delodajalci so dolžni invalida obdržati na delu oziroma ga po poklicni rehabilitaciji znova sprejeti na delo, če je bil pri njih pred nastankom invalidnosti v delovnem razmerju. Če zaradi narave dejavnosti pri organizaciji ali delodajalcu ni takega dela, na katero bi lahko razporedili delovnega invalida, mu mora organizacija oziroma delodajalec zagotoviti zaposlitev v drugi organizaciji ali pri drugem delodajalcu, in sicer tako, da se z njo neposredno dogovori o zaposlitvi delovnega invalida ali pa tako, da z drugo organizacijo ustanovi organizacijo, v kateri bo zagotovljena zaposlitev delovnim invalidom.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja skrbi za uresničevanje pravice do zaposlitve delovnih invalidov na ustrezem delu ter pri tem sodeluje s strokovnimi organizacijami za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, z organi družbenopolitičnih skupnosti, organizacijami združenega dela in drugimi organizacijami ter s skupnostjo za zaposlovanje.

Delovni invalid, ki je pridobil pravico do zaposlitve na ustrezem delu, ima tedaj, ko čaka na zaposlitev in med zaposlitvijo pravico do nadomestila osebnega dohodka, za katerega je prikrašjen zaradi invalidnosti. Pri tem razlikujemo tri vrste nadomestil:

- začasno nadomestilo,
- nadomestilo zaradi zaposlitve s krajšim delovnim časom in
- nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka pri drugem delu.

O pravici do nadomestila odloča skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki določa tudi višino nadomestila in daje denar zanj.

Začasno nadomestilo

Pravico do začasnega nadomestila ima delovni invalid II. ali III. kategorije invalidnosti od dneva, ko pridobi pravico do zaposlitve na ustrezem delu oziroma od dneva končne poklicne rehabilitacije do dneva, ko nastopi delo. Delovnemu invalidu, ki mu je prenehala zaposlitev ne glede na njegovo voljo, pripada začasno nadomestilo za čas od prenehanja zaposlitve do nastopa novega dela, če se je priglasil za zaposlitev v osmih dneh po prenehanju prejšnje zaposlitve. Začasno nadomestilo znaša 50 odstotkov osnove za oskrbnino, če pa delovni invalid preživlja člane ožje družine in glede na svoje premoženjske razmere izpolnjuje pogoje za priznanje varstvenega dodatka, se mu začasno nadomestilo poveča za 50 odstotkov.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Ob dnevu krvodajalcev

Aktiv krvodajalcev TGA šteje že lepo število članov — kar 579 jih vsako leto vsaj enkrat daruje kri.

V petek, 12. 6. 1981 so se srečali v dvorani restavracije v Kidričevem, kjer so jim po krat-

kem kulturnem programu, ki so ga pripravili otroci iz vrtca, podelili priznanja in značke.

Značke so dobili člani, ki so darovali kri dvajsetkrat in plakete tisti, ki so darovali kri pet-

indvajsetkrat. Jože Hadler in Bojan Stanič pa sta člana, ki sta darovala kri že petdesetkrat.

Proslave se je udeležil tudi predsednik občinskega aktiva krvodajalcev, tovariš Arko, ki je

našim jubilentom čestital in podelil zlate ter srebrne znake.

Srebrni znak sta prejela Jože Vajsbaher ter Jože Kmetec, zlati znak pa Maks Primožič, Vida Resnik in Franc Turk.

Pismo uredništvu

Pišem vam, ker vam moram pisati. Ne gre drugače. Sem upokojenec, ki mnogo in rad berem, ker me branje razvedri. Tudi naš Aluminij rad berem, saj me zanima, kaj vse se dogaja v tovarni.

Včeraj sem po pošti prejel Aluminij. V njem so zanimivi sestavki in za povprečnega delavca tudi dovolj razumljivi. Le članek na 17. strani pod naslovom »Če plačam, hočem tudi vedeti, kaj za to dobim«, mi je popolnoma nerazumljiv. Kaj je hotela tovarišica Ana povedati, komu kaj objasniti? To menda ve le ozek krog ljudi, ki mnogo pišejo in to ne za povprečnega človeka. Sprašujem se, ali sem samo jaz na tako nizki ravni, da preberem članek, pa ne vem, kaj sem prebral. Gre za te ljube kratice, ki jih tako radi uporabljajo vsepovsod! Poglejte prosim, kako je

ta članek napisan, koliko krat: KOOS, IO KOOS, KSS, FRŠ, TOZD itd.

Poznam pravilo, da kratico, ki jo v sestavku uporabljamo večkrat, vsaj enkrat napišemo s polnim imenom, da se bo bralec med tekstom znašel in vedel, o čem bere. Naj si avtorica članka ne misli, da je pisala samo za ozek krog ljudi v DO (delovni organizaciji) o področju dela v DPO in o delu predsednika IO KOOS.

Mislim, da se strinjate z menoj, če rečem — naslov privlačen, vsebina nerazumljiva.

Vas lepo pozdravljam
Jože Vidovič, upokojenec

Tovariš Vidovič, hvala za vaše pisemce in opozorilo. Bolj gre meni kot avtorici članka, ki je opravljala dela tajnika družbenopolitičnih organizacij (DPO) in se vsak dan srečuje s temi kraticami, jih piše v zapisnike in povsod, zato so ji tako domače, da se še spomnila ni, da bi jih zapisala kako drugače. To pa bi morala narediti jaz, preden sem članke oddala v tiskarno, pa ni-

Ponovno tenis v Kidričevem

Teniška igrišča v Kidričevem so že precej časa bolj ali manj samevala. Le nekaj najbolj navdušenih je poskrbelo, da niso propadla. Kljub temu je bilo očitno, da je mogoče le z organiziranim pristopom obnoviti igrišča in spodbuditi zanimanje za tenis med zaposlenimi v TGA.

V mesecu maju je bila ustanovljena teniška sekcija pri TKS TGA, katere osnovna naloga je propagiranje tenisa med zaposlenimi v TGA, organiziranje uporabe obstoječih teniških igrišč,

sem, zato sem vam za opozorilo hvaležna in ga bom upoštevala.

Vabim vas, da se še oglasite. Veseli me, da spremljate naše delo.

Lep pozdrav!

urednica

njihovo vzdrževanje, obnavljanje itd.

Prvi rezultati so že vidni!

Člani sekcije so 13. in 14. junija uredili obe igrišči, očistili plevel okoli ograje, uredili teren pred steno itd. Akcije se je udeležilo res samo deset članov, vendar bo udeležba prihodnjic gotovo večja. Igranje je odslej mogoče le na osnovi plačane članarine in udeležbe na prostovoljnih delovnih akcijah. Članarina je minimalna: 300 din za zaposlene v TGA in njihove družinske člane, 200 din za študente in dijake, 100 din za osnovnošolce, ter 500 din za člane, ki niso zaposleni v TGA. Obvezna je tudi udeležba na minimalno 75 % delovnih akcij (75 % od skupnega števila delovnih ur). Vsako manjkajočo uro do tega števila je potrebno plačati (50 din) pri vplačilu članarine za naslednje leto.

Vse, ki želite postati člani teniške sekcije vabimo, da čimprej uredite formalnosti (članska izkaznica, plačilo članarine) in se nam pridružite na igrišču.

Izvršni odbor teniške sekcije

Natečaj delavske fotografije-naš delavnik

Fotografija je izrazno sredstvo, ki je postalo z razvojem tehnike človeku bližje kot katerakoli izpovedna zvrst. Čeravno je večina fotografij, ki jih v vsakdanjku posname človek, predvsem dokumentarne, registratorske, često »družinske« narave, jih veliko presega okvir zanimanja primarnega človekovega kroga.

Veliko jih je, ki imajo več kot le tako vrednost, ki so ne le ogledalo ali zapis časa in dogajanja, temveč želijo sporočiti tudi drugim podoživljen, često tudi umetniško obdelan del okolja, v katerem živimo. Veliko takih utripov časa je zabeleženih brez takih hotenj — pa vendar, včasih tudi z leti — lahko veliko pomenijo tudi drugim, ne le avtorju in njegovim. In čeprav je tudi veliko fotografskih del nastalo slučajno, lahko z družbeno akcijo spodbujamo njihov nastanek ali vsaj družbeno dostopnost.

Natečaj naj bo spodbuda

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je sprejelo pobudo odbora za obveščanje in politično propagando, da uredništvo Delavske enotnosti pod pokroviteljstvom republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in v strokovnem sodelovanju s Foto-kino zvezo Slovenije razpiše natečaj delavske fotografije pod naslovom »Naš delavnik«. Tako bi spodbudili fotografsko ustvarjalnost širokega kroga delovnih ljudi in usmerili njihovo pozornost k upodabljanju in podoživljanju našega vsakdanjika, k delovnemu človeku, delu.

Opredelitev pogojev natečaja

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Delavska enotnost in Foto-kino zveza Slovenije razpisujejo javni natečaj amaterske delavske fotografije pod naslovom »Naš delavnik«.

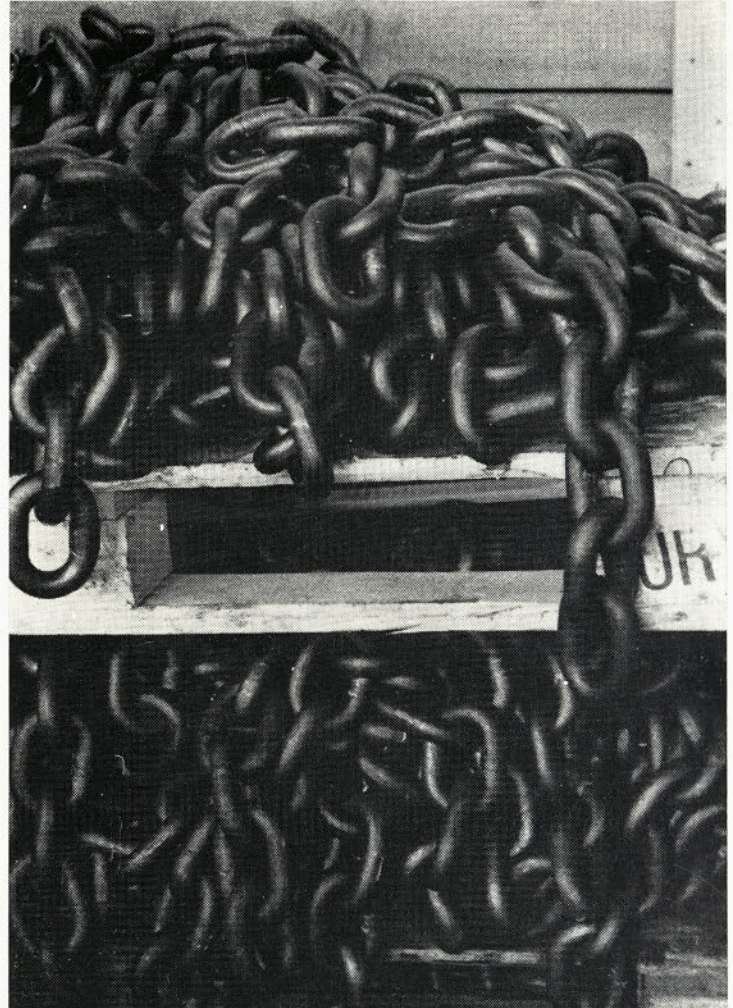
Na natečaju lahko sodelujejo vsi člani Zveze sindikatov Slovenije, ki se s fotografijo ne ukvarjajo poklicno, z največ štiri črno-belimi fotografijami z motiviko našega vsakdanjega dela, ustvarjalnosti in prizadevanj v vseh okoljih, pri čemer gre posebna pozornost človeku. Fotografije ne smejo biti starejše kot dve leti, formata od 18 x 24 do 30 x 40 centimetrov. Natečaj bo trajal do 1. septembra letos, ko bo žirija izbrala najboljše fotografije za:

- razstavo ob III. konferenci Zveze sindikatov Slovenije oziroma ob 10. kongresu ZSS,
- stenski koledar,
- objavlanje v Delavski enotnosti in njenih publikacijah.

V žiriji bodo:

- predstavnik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije,
- predstavnik Delavske enotnosti,
- dva mojstra fotografije iz Foto-kino zveze Slovenije (Kerbler, Smerke),
- predstavnik Društva novinarjev Slovenije, član sekcije fotoreporterjev.

Vsi udeleženci natečaja oziroma razstave bodo dobili priznanje, razstava bo rangirana v skladu s kriteriji Foto-kino zveze Slovenije, najboljše fotografije bodo nagrajene. BP

Verige

Disciplinski ukrepi

1. Trlec Marjan, mat. št. 3240, prišel na delo v vinjenem stanju, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja, odloženo za dobo 6 mesecev,

2. Edvard Frank, mat. št. 2702,

3. 3. 1981 zjutraj pri umivanju namerno razbil razpršilec pri tušu v kopalnici sanitarne II, izrečen ukrep — opomin, plačilo škode v znesku 50,00 din,

3. Milan Tominc, mat. št. 2082, 13. 2. 1981 v nočni izmeni gledal televizijo, ko je prišla kontrola NZ ga je našla na klopi, kjer je spal, izrečen ukrep — razporeditev za en mesec k drugim nalogam.

4. Lozinšek Darko, mat. št. 5547, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

5. Kovačec Marjan, mat. št. 5189, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Vzdrževanju in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % neto OD,

6. Šalamun Marjan, mat. št. 3993, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — javni opomin,

7. Leskovar Franc, mat. št. 5467, prišel na delo v vinjenem

stanju, izrečen ukrep — javni opomin,

8. Milan Hadler, mat. št. 4590, vzel 36 kom vijakov dolžine 100 mm v vrednosti 47,88 din, izrečen ukrep — opomin,

9. Petrovič Franc, mat. št. 4109, prenehal opravljati dela oz. naloge, zmerjal in žalil vodjo obrata, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja, odloženo za dobo 6 mesecev, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

10. Krajnc Franc, mat. št. 5388 neopravičeno izostal z dela, neopravičeno prihajal in odhajal z dela v premakljivem delovnem času, izrečen ukrep — javni opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 32 % neto OD,

11. Milan Škrabelj, mat. št. 4713, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — javni opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % neto OD,

12. Martin Braniša, mat. št. 5728, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnji aluminija, in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

13. Čuček Slavko, mat. št. 1701, se je odpeljal skozi vratar-

nico s službenim kolesom, last TGA, izrečen ukrep — opomin,

14. Anton Malek, mat. št. 2104, bil v bolniškem staležu, ni upošteval navodil zdravnika, izrečen ukrep — opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % neto OD,

15. Šumenjak Branko, mat. št. 5605, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnja aluminija, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

16. Gorjanc Ludvik, mat. št. 3022, prišel na delo v vinjenem stanju, odposlan domov in imel neopravičeno izostanek, izrečen ukrep — opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % neto OD,

17. Klajnšek Franc, mat. št. 1345, v nočni izmeni ni zamenjal predrtega levega kolesa na traktorju št. 1 za zasipavanje el. celic z glinico, izrečen ukrep opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

18. Mesarec Jože, mat. št. 4755 in Mernik Anton, v prostori TOZD Proizvodnje sta se pretepala in bila v vinjenem stanju, izrečen ukrep — denarna kazen in sicer 10 % neto OD,

19. Rižner Drago, mat. št. 5741, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proiz-

vodnji aluminija, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

20. Galun Stanko, mat. št. 3858, Majcen Ivan, mat. št. 2876, prinesla v TOZD kramp z namenom, da sta ga s sredstvi temeljne organizacije popravila, izrečen ukrep — opomin,

21. Frčec Stanko, mat. št. 5287, protipravno vzel predmete v TOZD, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — javni opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 20 % neto OD,

22. Klajžer Vincenc, mat. št. 5603, neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnji aluminija, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

23. Budja Vinko, mat. št. 1489, odšel z delo ob 12,30 uri dne 4. 12. 1980, izrečen ukrep — opomin,

24. Mojzer Franc, mat. št. 4314, izostal z dela, ni upošteval navodil zdravnika oz. ni opravil pregleda pri specialistu, ni prinesel potrdila o zaključnem bolniškem staležu, izrečena denarna kazen in sicer 10 % neto OD, povračilo nadomestila OD v višini bolniškega staleža za dne 29. 9. 1981.

Za tajništvo disciplinske komisije A. Š.

aluminij

Izdaja delavski svet tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Janez Bedrač — predsednik, Franc Vreže, Lili Hojnik, Pavla Metličar, Viktorija Petauer, Ivan Obrat, Anton Zadavec, Franc Selinšek, Vera Pekljar — odgovorna urednica — Fotografije: Stojan Kerbler, dipl. ing. — Tiska in tehnično urejuje: Ptujška tiskarna, Ptuj — Člani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno — Rokopisov in slik ne vračamo — Naklada 3.000 izvodov — Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata za Informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975.